Суп Хипербореац у Естонији међу ирвасима

Фонд за заштиту птица грабљивица организује маркирања супова у клисури реке Увац, да би установили степен дисперзије и правце миграција. Птице су маркирали орнитолози уз помоћ чланова Академско спелеолошког клуба из Београда, а на терену су логистику обезбедили чувари и сарадници Резервата Увац из Нове Вароши.

Управа за заштиту животне средине спроводи програм "Успостављање стандарда у мониторингу белоглавог супа" укључивши и Институт за биолошка истраживања у овај програм. За три године маркирана је 51 млада птица. Резултати маркирања су изузетни за праћење животиња у природи, регистровано је преко 70% налаза маркираних птица, док се у просеку региструје до 25%. Резултати указују да је дисперзија младих супова из клисуре Увац на простор Балкана изражена. Поред Балкана, наши супови одлазе и много даље, преко 2000 км од родне колоније у клисури Увац. Данас нам није познато да ли се птице које одлете тако далеко поново враћају кући. Белоглави суп је изузетно забележен у Финској и Литванији али се није знало одакле долазе ови далеки јужњаци, чија се гнезда налазе хиљадама километара јужније. Не знамо са сигурношћу шта је тражио наш суп толико далеко на северу. Суп је медитеранац који воли сунце, обалу мора и лети на топлим ветровима изнад стада зебри, томсонових газела, коња и оваца, а не изнад стада ирваса. Можда су га глобалне климатске промене одвеле далеко на север?

Пре само једну деценију били смо уверени да ће белогави суп нестати у Србији. Општа подршка овом програму показала је да, ако нешто желимо да сачувамо да, то и можемо сачувати. Ако је то орао који прелеће велике дистанце а кога смо пазили и сачували онда сигурно можемо сачувати један

цвет или реку. Једино у резервату Увац број ових птица данас расте, док у другим областима Балкана белоглави суп нагло нестаје. Бојимо се да ће Србија остати последња оаза ових величанствених птица на Балкану, ако се нешто значајно не предузме.

Бројни налази наших супова по Европи и Блиском Истоку, најбоља су реклама овог успешног програма и напора који се улажу у заштиту ове врсте. Vultures watchers-и по Европи већ знају за супове из Србије са жутом маркицом. Још у Трешњици бројност стагнира, али постоји и за то решење. Овај тренутак је препознала Управа за заштиту животне средине и омогућила уз сарадњу са Општином Љубовија, израду пута до хранилишта на Трешњици. На овај начин желимо да задржимо један део птица код нас, где су очито најбезбедније на Балкану, јер функционише програма мера заштите.

У галерију великих путника, познатих кљунова уврштени су: Хрвоје, Његош, Грк Зорба, Сејдо, Ахмет, Братко, Дракула и Хаџи суп са хаџилука прошле године у Израелу. Сада се изборио за своје место и суп Хипербореац. Хипербореицу је спала ознака са маркице, па нисмо сигурни баш са ког гнезда потиче, али да је генерација Увац 2004. у то смо сасвим сигурни јер му је маркица на левом крилу.

У потрагу се укључила и Агенција за заштиту животне средине. Од следеће године супови ће бити на директној радио вези како би им се ушло у траг. Уређаји за телеметријско праћење ће утврдити илегалне преласке граница, тако да ће мо сазнати многе појединости из живота ове чудне птице. Управа за заштиту животне средине покренула је програм увођења стандарда држања угрожених и изчезлих врста у Србији, на који нас обавезује *CITES* конвенција. Институт за биолошка истраживања "Синиша Станковић" у сарадњи са зоолошким вртом Палић организоваће репродукцију код нас ишчезлог орла лешинара беле кање *exsitu,* применивши савремене технике. Ове птице се могу успешно вратити у Србију заједно са програмом повратка белоглавог супа на Стару планину.

Добри резултати од преко 50 активних гнезда били су повод да Институт за биолошка истраживања предложи програм реинтродукције белоглавог супа у околину Пирота. Управа за заштиту животне средине, Завод за заштиту природе Србије и Међународна организација BVAP за заштиту лешинара на Балкану, су подржале овај програм. Показали смо да ми можемо да живимо са суповима заједно.